

Checklista inför barnsamtal

✓ Förbered dig

Vad har du för bakgrundsinformation om barnet? Finns det något speciellt du bör ha i åtanke när du träffar just det här barnet för att det ska bli så bra som möjligt? Väcker det här barnet några speciella känslor hos dig själv? Hur hanterar du det?

✓ Vilken information behöver du ge barnet?

Vilka frågor vill du ha svar på?

✓ Mina kontakter

Använd länken längst bak i handboken och skriv ut ett exemplar som du kan fylla i tillsammans med barnet under ert möte. På så sätt vet du att barnet har rätt och uppdaterade kontaktuppgifter till dig och andra viktiga vuxna om något skulle hända.

✓ Lokal

Försök hitta en så lugn, trygg och barnanpassad plats som möjligt att vara på.

✓ Tid

Se till att ge barnet tid att installera sig och vänja sig vid dig och miljön innan ni påbörjar samtalet.

✓ Material

Ha tillgång till "hjälpmedel" som pennor, papper, leksaker, dockor, bildkort etc. som kan vara till hjälp för barn som kanske har svårt att kommunicera på andra sätt.

✓ Goda förutsättningar

Se till att barnet inte är hungrigt. Bjud på något att äta och dricka.

✓ Stödperson

Låt barnet ha en stödperson med sig om hen vill. En stödperson kan vara en vuxen barnet litar på, men lika gärna en kompis eller en hund.

✓ Trygga föräldrar:

Om föräldrarna är trygga personer för barnet, använd dem för att "visa" barnet att socialtjänsten och du som socialsekreterare inte är något farligt. Kom ihåg att återföra genom att möta föräldrarna tillsammans med barnet efter samtalet. OBS! Gäller inte i situationer där föräldrarna skapar rädsla och oro hos barnet.

✓ Tillit

Tänk på att det kan krävas mer än ett möte för att skapa tillit nog för barnet att berätta om svåra upplevelser.

✓ Förståelse

Ett barn som varit utsatt för, eller upplevt, våld eller övergrepp i familjen, men som vid tillfället för samtalet upplever att situationen är bättre, kan välja att inte berätta om det som hänt utav förhoppning om att det inte kommer att hända igen.

✓ Skydda sin familj

Ett barn kan av rädsla för att "förstöra" eller mista sin familj välja att inte berätta om våld eller övergrepp. De flesta barn älskar och skyddar sina föräldrar, eftersom de är barnets anknytningspersoner. Det kan även finnas hot som gör att barnet skyddar sig själv eller andra närstående.

Checklista under barnsamtalet

Din viktigaste uppgift är att se till att barnet känner att du som socialsekreterare lyssnar på och respekterar barnet i samtalet. Att du har tid för barnet och intresse för det barnet berättar.

- ✓ **Uppmuntra** barnet att fråga om det är något hen inte förstår eller undrar över.
- ✓ **Förklara** vad en utredning är och varför den görs – det är din uppgift att göra detta på ett sätt som barnet förstår.
- ✓ **Berätta** om vilka andra personer som du kommer att prata med om barnets situation.
- ✓ **Förklara** vilka som har rätt att ta del av den information som barnet berättar och vad socialtjänstens sekretess innebär.
- ✓ **Informera** barnet om att det hen berättar sparas och att barnet alltid har rätt att ta del av den informationen och ändra om något blivit fel.
- ✓ **Ställ öppna frågor**, visa intresse för vad barnet säger och försök att styra barnets berättelse så lite som möjligt.
- ✓ **Skapa utrymme** för barnet att berätta om vad hen tycker är att problemet är och vad som behöver förändras.
- ✓ **Var tydlig** och använd begrepp som inte är för vaga eller svåra för barnet att relatera till.
- ✓ **Prata klarspråk**. Var inte rädd för att benämna vad det är som upplevs problematiskt i barnets livssituation. Barnet lever mitt uppe i det i sin vardag och ju mer konkreta vi är i att benämna det, desto tydligare för barnet vad det är vi diskuterar.

- ✓ **Ha ett öppet sinne!** Våga ifrågasätta om vuxna i barnets omgivning, till exempel föräldrar eller skolpersonal lägger ansvaret för problemet på barnet eller barnets utåtagerande beteende. Sådana problem kan vara symtom på att något inte står rätt till i barnets liv. Skaffa dig en egen objektiv uppfattning.
- ✓ **Tänk på:** Påstå aldrig att barnet verkar ha "snälla" eller "bra" föräldrar, eller att barnet "har det bra" hemma. Sådana ställningstaganden kan göra att barnet inte vågar öppna upp och berätta om det hens föräldrar eller familj eventuellt utsätter hen för. Barnet får aldrig känna att du redan valt föräldrarnas sida.
- ✓ **Låt dig inte manipuleras.** Vuxna kan vara både värtaliga, kärleksfulla och lugna i mötet med dig, och samtidigt utsätta barnet för vanvård, försummelse, våld eller övergrepp. Våga tro på att det barnet säger kan vara sant.
- ✓ **Låt barnets åsikter väga tungt.** Det går inte att ta för givet att föräldrar kan förstå eller tolka sitt barn bäst. Symtom hos barnet kan ha många olika orsaker, och barnets åsikter och upplevelser är mycket viktiga.

Våga fråga

Det är viktigt att våga prata med barn om vår oro. Vi skonar inte barnen genom att använda förskönande omskrivningar av det de varit med om. Det är i många fall en del av barnets vardag och barnet påverkas främst av det som hänt, inte hur vi beskriver det.

Genom att sätta ord på det som hänt ger vi barnet en möjlighet att prata om det. Barnet behöver få sin verklighet bekräftad.

Däremot ska barn inte behöva berätta sin historia om och om igen för olika vuxna. Därför är samverkan med andra professionella runt barnet extra viktig.

Checklista efter barnsamtal

Se till att du även avslutar samtalet och följer upp med föräldrarna på ett tryggt och respektfullt sätt (om detta inte medför risk för barnets säkerhet):

- ✓ **Stöd vid återberättandet:** Var noga med att alltid hjälpa barnet att återberätta för föräldrarna om det ni pratat om eller om det är något speciellt barnet vill berätta om som hen känner eller upplever.
- ✓ **Kontaktinformation:** Se till att barnet kan och vet hur hen kontaktar dig om det skulle vara något. Du kan använda kontaktbladet i slutet av boken.
- ✓ **Återkoppla resultatet av utredningen:** Berätta för barnet vad utredningen resulterar i och varför. Det är också viktigt att berätta vilka som får ta del av utredningen och vad den kommer att innebära för barnets framtid.

Förklara vad stödet innebär: Om utredningen innebär att familjen/barnet kommer att få stöd, förklara vad det innebär på ett sätt som är förståeligt för barnet.

Berätta för barnet om ni inte kommer att träffas mer. I den mån det går – gör en överlämning tillsammans med barnet till de personer som ska ta över efter dig.

Polisanmäl våld och övergrepp mot barn.* Om du i samtal med ett barn får kännedom om att barnet utsatts för ett brott ska en polisanmälan göras. Även om en polisutredning inte leder till något konkret vid det aktuella tillfället ökar barnets trovärdighet om något ytterligare skulle hända senare. Det skickar också en viktig signal om att det inte, i något läge, är tillåtet att utsätta barn för våld eller övergrepp.

Var en vuxen att lita på – lova aldrig mer än du kan hålla.

Agera

Många barn som varit i kontakt med socialtjänsten vittnar om att de har fått komma till tals under socialtjänstens utredning, men att ingenting gjorts för att förbättra deras situation. De har berättat om sina familjehemligheter men upplever sig inte ha blivit tagna på allvar.

Att skapa förutsättningar för barns deltagande och att ha kompetens nog att hålla ett barnsamtal är en mycket viktig start. Men det räcker inte i alla lägen. Vi måste veta vad vi ska göra med den information vi får i ett barnsamtal, samt ha kunskap om vikten av att återkoppla till barnet och se till att barnet har tillräcklig information för att förstå bedömningar och beslut. Vi måste ha förmåga och beredskap att agera i ärenden där det framkommer information som föranleder insatser från socialtjänsten. Risken är annars att barnsamtalen reduceras till ett obligatoriskt moment som måste "klaras av" under utredningsförfarandet, utan att få reell betydelse för barnet och barnets situation.

* Enligt rådande riktlinjer har socialnämnden möjlighet, men inte skyldighet, att polisanmäla misstanke om brott mot barn.

Att prata med barn om socialtjänsten

Det är viktigt att barn och föräldrar har god förståelse för vad socialtjänstens uppdrag är, och vad som kommer att hända under utredningstiden.

Anpassa informationen utifrån ålder, individuella förutsättningar och särskilda behov.

Checklista för information om socialtjänstens uppdrag

- ✓ **Socialtjänstens uppdrag:** Beskriv socialtjänstens uppdrag utifrån alla barns rätt att växa upp under trygga och goda förhållanden.
- ✓ **Presentation:** Presentera personal som arbetar med barnets ärende. Berätta att barnet har rätt att byta socialsekreterare om hen skulle vilja. Upprepa den här informationen kontinuerligt under utredningstiden.
- ✓ **Orosanmälan:** Berätta vad en orosanmälan är. Barnet och barnets vårdnadshavare har rätt att läsa orosanmälan.
- ✓ **Omedelbar skyddsbedömning:** Förklara vad en skyddsbedömning är. Den omedelbara skyddsbedömningen ska göras samma dag som orosanmälan inkommer eller senast dagen därpå. Bedömningen kommer fram till om barnet är i behov av omedelbart skydd. Det kan till exempel handla om huruvida barnet kan vara kvar hemma eller måste skyddas, exempelvis genom en jourplacering under en tid.
- ✓ **Förhandsbedömning:** Förklara begreppet förhandsbedömning och att en sådan görs för att bestämma om det behövs en utredning om hur barnet har det. Under förhandsbedömningen pratar vi bara med barnet och barnets vårdnadshavare. Den ska vara klar inom 14 dagar.

- ✓ **Utredning:** Barnet och barnets vårdnadshavare får information om hur utredningen går till och vilka bestämmelser och lagar som finns. De har rätt till stöd av ett juridiskt ombud. Vi kan prata med andra som känner barnet och familjen, eller med en expert som exempelvis en barnpsykolog eller läkare. Förskola/skolan har ofta kunskap om barnet och brukar därför kontaktas. Barnet har, vid tillräcklig ålder och mognad, och om barnet själv vill, rätt att prata med socialtjänsten utan att vårdnadshavare är med. Utredningen ska vara klar inom fyra månader. Om vi måste vänta på till exempel en polisutredning kan det ta längre tid.
- ✓ **Beslut:** Förklara vad ett beslut innebär och vilka eventuella insatser barnet och/eller föräldrarna erbjuds, varför de erbjuds och vad de ska leda till.
- ✓ **Vad händer sen?** Försäkra dig om att kontakten med socialtjänsten blir någorlunda förståelig för barnet genom att förklara vad som händer, varför och vad nästa steg är.
- ✓ **Kontaktuppgifter:** Se till att barnet alltid har uppdaterade kontaktuppgifter och vet var hen ska vända sig om det skulle vara något. Du kan använda kontaktformuläret längst bak i handboken.